

„Tatuś Wasz jest w Rosji...”. Listy kieleckich Katyńczyków, wstęp, wybór i oprac. Marek Jończyk, Seria Świętokrzyska, t. V: „Dzienniki, Wspomnienia, Pamiętniki, Listy”, wyd. Instytut Pamięci Narodowej, Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Witolda Gombrowicza w Kielcach, Kielce–Warszawa 2020, ss. 216

W 2020 roku, w 80. rocznicę Zbrodni Katyńskiej, trafiła do rąk czytelnika książka „Tatuś Wasz jest w Rosji...”. Listy kieleckich katyńczyków, Seria Świętokrzyska. „Dzienniki, Wspomnienia, Pamiętniki, Listy” wydana przez Wojewódzką Bibliotekę Publiczną im. Witolda Gombrowicza w Kielcach wraz z Instytutem Pamięci Narodowej – Komisją Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.

Jak zapowiada tytuł, przedmiotem publikacji jest zbiór korespondencji autorstwa ofiar Zbrodni Katyńskiej, który opracował i poprzedził wstępem Marek Jończyk. Listy i karty pocztowe Katyńczyków są cennym źródłem dla historyków, badaczy, pasjonatów historii. Wysyłana w latach 1939–1940 korespondencja polskich jeńców – oficerów z sowieckich obozów jenieckich w Kozielsku, Ostaszkowie i Starobielsku do rodzin, przyjaciół i znajomych ukazuje ogrom katyńskiego ludobójstwa przez pryzmat osobistych przeżyć ofiar.

Na całość książki składają się: przedmowa, bogate tło historyczne zawierające genezę i przebieg Zbrodni Katyńskiej oraz korespondencja jeniecka. Prezentowany w książce zbiór obejmuje 51 listów/przesyłek, które pogrupowano – w zależności od czasu i miejsca ich nadania. Pierwszą grupę stanowią listy wysłane z obozów specjalnych przed 1 września 1939 roku, drugą listy wysłane z obozu w Kozielsku, trzecią – z obozu w Ostaszkowie, czwartą – z obozu w Sarobielsku. Na koniec zamieszczono list oficera z tzw. Ukraińskiej Listy Katyńskiej. Publikacja zawiera też aneks, w którym zgromadzono korespondencję jeńców obozów specjalnych NKWD – ofiar Zbrodni Katyńskiej, którzy przed II wojną światową nie byli związani z woj. kieleckim, a których rodziny po 1945 r. zamieszkały na Kielecczyźnie. Cenne i przejmujące są opublikowane fotografie, udostępnione przez rodziny ofiar Zbrodni Katyńskiej.

Należy podkreślić, że autor opracowania bardzo szczegółowo przedstawia charakter listów, zasady korespondencji, warunki, jakie towarzyszyły pisaniu oraz możliwości więźniów. Każdy list został potraktowany oddzielnie. Oprócz drukowanej wersji listu zamieszczono również skan rękopisu. Korespondencja została opatrzona licznymi przypisami, notami biograficznymi oraz informacjami na temat stanu zachowania. Szeroko wykorzystano przy tym literaturę przedmiotu.

Zachowane listy Katyńczyków stanowią bardzo cenne źródło wiedzy nie tylko dla naukowców, ale przede wszystkim dla młodych pokoleń ludzi, których nie dotknęło okrucieństwo wojny.

Naturalistyczne niekiedy opisy życia obozowego pobudzają bez wątpienia do refleksji nad sytuacją zarówno piszących, jak i tych, którzy z niecierpliwością oczekiwali jakiegokolwiek znaku życia najbliższych.

Bez wątpienia ta książka jest rodzajem świadectwa, obok którego nie można przejść obojętnie.

Izabella Frużyńska

ORCID 0000-0002-7979-0775

DOI: 10.30657/pha.32.2020.19

(Archiwum Państwowe w Rzeszowie)

e-mail: IFruzynska@rzeszow.ap.gov.pl